

Demode na **mode**

Na-Šti-Ma-Či

Igor Flak piše o Dinamu čiji je navijač nekad bio. Sad pred televizorom druka za Liverpool... Gorak okus razočaranja ovog kroničara i kritičara najmoćnijeg hrvatskog kluba koji sport ne prati kao događaj nego kao fenomen, osjetili su gotovo svi koji u hrvatskom nogometu nešto znače, koji su nešto stvorili ili upropastili. Vječnu inspiraciju on nalazi u ovim potonjima. On pamti kao slon, podsjeća, povezuje, procjenjuje, opominje. Iskusio je Flak sve zamke na terenu, ali ni prijetnje tužbama, ni bijes glavnih aktera njegovih kolumni, ni svi pokušaji ukidanja *Točke na i* nisu ga pokolebali. Samo su ga, kaže, potaknuli da bude još oštrij, bez dlake na peru. Već je petnaest godina novinar i kolumnist Večernjeg lista, a nedavno mu je izišla i prva knjiga kolumni *Na-Šti-Ma-Či*.

Razgovarala: **Stela Jelinčić** | Fotografije: **Ognjen Maravić**

PLAN B PROMO

**Stela kupuje
nogometaša!**

**ŽENA,
A NE KLUB**

Ove se godine moram udu dati. Inače ih, dakako, rabim, ali došlo je vrijeme za ono neko, ritualno, ududavanje. Stara kaže da su mi četrdesete za vratom i da su ove u kojima sam sad najbolje za udaju. Ona moje godine dodaje i oduzima, ovisno o tome na što me nagovara. I tako, ja njuškom u potragu... A prava sam prilika. Rasna Hrvatica krvnočistih zrnaca, svakim atomom svog bića katolkinja, utemeljena u tradicionalno-obiteljskim vrijednostima, ponosno Banditosovo glasačko tijelo, socijalno osjetljiva braniteljica, čak strasna obožavateljica hrvatskih ratnih svetinja, sva okrašena požrtvovnom ljubavlju za Domovinu (gospođu lektorice, da se niste usudili Domovini umanjiti prvo slovo). I kad već nije *Sila* sa mnom da ostanem jebivjetrica i neudana klošarica, nema mi druge nego se napenaliti Dinamu, da me tamo nježno nabode budući muž, nogometaš, galantan, predivno građen mišićavi stroj koji savršeno trči za lopticom koja - žensko je, jebiga - glumi da je teško uhvatljiva. Kako je to seksi - sat i po' navaljivati i ubacivati, a onda kad misliš da je gotovo, obavezan je još i produžetak od koju minutu.

Ali kako do nogometaša? Potražnja je enormna, a njih tek grupica. Samo je Super sedmicu teže uhvatiti.

K tome, ja nikad nisam pratila te utakmice, ništa o tome ne znam osim da dva puta po jedanaest muškaraca trči po terenu, a od njih dvaestdvojice dva zapravo stoje. Ali ipak znam da se Dinamov grb u Dugavama vidi i iz svemira, bistro baš kao i Kineski zid.

Znam i da malo mozga u glavi treba pa da ti, kao pravoj hrvatskoj ženki, padne na um da bolje prilike za ududat se od alfa-nogometaša nema. Pa koliko god karantena morala podnositi. Jer nadam se da to nije obostrano.

Uglavnom, spremna sam za utakmicu. Ali ovaj put, i samo ovaj put, ja ću do svoje legitimne želje za nogometašem legalno - preko Nane, Štimca, Mamića ili Čire. Preko Na-Šti-Ma-Ča.

A do njih ipak nije lako doći jer za mene, učenicu loših đaka kumrovečke škole, ovi naštimači nedodirljivi su.

Odlučim pomoć potražiti od Igora Flaka, dugogodišnjeg sportskog novinara Večernjeg lista.

Odabir Flaka uopće nije slučajna. Naime, baš njegov je tata Mamiće iz Bjelovara doveo u Zagreb. Prvo onog mlađeg i zgodnijeg, reprezentativca iz bjelovarske Mladosti, a onda i ovog starijeg, nezgodnog.

I kolikogod se ovaj nezgodni prijetio: "Siječem prste! Maknite prste od Dinama!", ja, zarad udaje, baš želim staviti prste na nj... Ili tek u krajnjem slučaju, zaista krajnjem, u najtežoj iznudici, možda na Hajduk. Ako ne bude išlo milom, pokušala bih parama.

Neka moja sirota majčica patnica sve novce koje je cijeli život skupljala pod jorganom investira u kampanju - *Stela kupuje nogometaša! Žena, a ne klub!*

Vjerujte mi, dok ima kapi hrvatske krvi u meni, ja ću se boriti za tu hrvatsku svetinju - udaju za nogometaša. I očekujem pomoć svakog Dinamovog navijača i svakog Hrvata koji diše jer radi se o budućnosti. Nema dana da se ne sjetim našeg dragog Tuđmana, našeg jedinog presvetog predsjednika, i da mu ne zahvaljujem, i njemu i Bogu, što se nije mamićevski brzopleto išlo na kastraciju nogometaša, nego se kastriralo samo stadion, pa se svi sad lijepo možemo hrvatski stidljivo i katolički napredno množiti.

Naravno, kao prvo moram odabrati od kojeg ću Na-Šti-Ma-Ča kupiti nogometaša.

Mogla bih od Slavena Bilića - Nane. On je omiljen u narodu, intelektualac, moderan rock-frajer sa završenim Pravnim fakultetom na kojem mu je predavao otac, koji se na medijsku sugestiju da ima šanse biti proglašen ne samo osobom godine nego i najpoželjnijim neženjom stoljeća brže bolje razveo. E, reći ćete da se nogometaš ne može kupiti od Nane jer on ih ni ne prodaje. U pravu ste, ali prodaje ih njegov buraz, vlasnik menadžerske agencije za prodaju nogometaša. Uglavnom, Nane je fiškal i tu me nešto odbija.

A mogla bih, kad sam već u Splitu, kupiti muža od Štimca.

Taj naštimač mi se manje sviđa. Iako zgođušan, malo je prenasilan. On njeguje balkanski pristup - toljagom-po-glavi-pau-špilju-kod-popa. Vrlo je kontroverzan lik. S jedne strane ima iznimne vidovnjačke sposobnosti pronalazjenja ukradenih automobila... kažu, čim ti ukradu auto, samo se javi Štimcu... s druge strane, on je čovjek koji je u stanju upropastiti i posao koji je izmišljen da upropaštava druge ljude. On je valjda jedini čovjek na svijetu kojemu je propala kladionica. Čovjek je mutant Roya Beana i Robina Hooda, što će reći - narodnjački fiškal s nesvršenim Pravnim fakultetom, prožet modernim prosvjetiteljskim duhom. A protiv Štimca su i mnoge moje starije kolegice čije je muževe izvezio. Ima to veze s odljevom mozgovu koliko i njegova slatkorječivost s pameću.

Zato, držat ću se ja svog Zagreba. Moj grad, moj klub, moji nogometaši. Obratit ću se ja Mamiću.

Po životopisu čini se baš totalno hrvatski spodoban. Silne milje eura namlatiti na stroporu za pod guzu i trščanskim trapericama za na guzu govori sve. Svi navijači ga se toplo sjećaju. A toliko uspješno vodi OUR Dinamo da se s razlogom opire njegovoj privatizaciji... Nije on lud kupovati svoje, a taman bi mu trebao neki drugi vlasnik da mu se petlja u posao. Jest da mi je malo mutan taj Mamić, ali naš je čovjek. Malo me zbunjuje što odbija Štimčeve vidovnjačke sposobnosti nego se više voli konzultirati s mrtvim Tuđmanom, ali ima li išta važnije od stila, a on ga zaista ima. Usput, dok je Mamiću MArkovića, Papa se ne mora brinuti o katoličkom identitetu Dinama unatoč svim Muslimanima, Srbima ili Romima koji trgovinom zalutaju u Maksimir.

Pada mi na pamet i Mamićev tata Čiro. Samo se moram raspitati nije li već odsivri. On je najiskusniji. Probao je i Londončanima prodavati maglu i muslimanima katoličke vrijednosti. Precizan je k'o švicarski sat. Kažu da je poslovanje s njim poezija. Čovjek je mađioničar, a utješno je što, ako onaj moj suđeni i omane u zakućavanju, Čiro može i gol pomaknuti. Ako neće lopta u gol, gol se primakne. Jedino da ne svršim s Tapieom u buksi.

E, a sad, gospodine Flak, nakon što sam obavila inspekciju vaše knjige i intervjuirajući je dobila pregled situacije u našem nogometu, postaviti ću vam nekoliko pitanja:

Je li nogometna industrija okrutna kao i modna industrija?

Pa mislim da su obje industrije okrutne. Nogomet je globalni biznis, puno novca lako poremeti osnovne ljudske vrijednosti. Puno nogometaša nije moglo podnijeti taj pritisak nepoštenja, nemorala, pa su znali upadati u depresije, mnogi bi se propili, neki podlegli pošastima droge i često prije vremena završavati karijere. Dođalo se to emotivnim i labilnim osobama. Ne sjećam se nekog

našeg nogometaša osim Marka Viduke. Naime, nakon što je spoznao da neće dobiti onaj iznos koji su mu te 1998. čelnici Croatije obećali prije odlaska u škotski Celtic, taj je Australac naših korijena počeo ozbiljno razmišljati da prekine karijeru. Kada su vodeći ljudi Celtica uvidjeli ozbiljnost psihičkog stanja svog nogometaša, odmah su ga pustili na jednomjesečni odmor u Australiju. Mark se vratio nakon odmora, nakon što je sredio dojmove i nakon sjajnih igara i pregršti golova koje je postigao kroz nekoliko sezona postao veliki ljubimac Celticovih navijača.

Jesu li političari kumovi prljavih nogometnih poslova?

Nerijetko jesu. Politika i nogomet isprepleću se zbog interesa desetljećima. Posebno je političkog upliva u nogometu bilo u bivšim socijalističkim državama – jer ako nisi bio član partije, nisi mogao biti čelnik nekog kluba. Ali i pokojni Franjo Tuđman nije tom zovu odoljio, bio je izravni financijer NK Croatije, kako se Dinamo tada zvao. Tada, prije dvanaest godina, klub iz Maksimirske 128 bio je sudionik u Lige prvaka. Dakle, jednu superkvalitetnu momčad izgradio je prvi hrvatski predsjednik. Naime, kupio je klasne igrače i uspio zadržati najbolje domaće na taj način da je naredio najboljim hrvatskim tvrtkama tog doba da do krova napune plavu blagajnu. Pa i pod cijenu da te iste tvrtke, kako bi mogle isplatiti plaću svojim radnicima, kasnije dižu kredite. Dakle, Croatia, pardon Dinamo, bio je zapravo igračka u rukama moćnika, isključivo državni klub. Iako se skrivao iza demokracije, Dinamo je zapravo bio najobičniji OUR u državnom SOUR-u. Kako u nogometu ima mnogo prljavih poslova, tako su i političari izravno umiješani u to.

Ima li u nogometu riječ prijevarena neko drugo značenje?

Nema. Ali u nogometu prijevarena ima.

Klade li se sami sportaši i sportski djelatnici?

Vozeći se s Dinamovom momčadi na prijateljsku utakmicu s HIT Casinom iz Nove Gorice u Ajdovščinu, tadašnji trener Josip Kuže, vidjevši natpis, ispalio je: "Ovima sam dvije godine bio dobar sponzor."

Vrativši se u Hrvatsku, Kuže je zapravo tražio spas. Supruga mu je bila na aparatima, budućnost sina neizvjesna, a Joža se morao zadužiti kod onih koji ne opraštaju. Kamate su bujale, a iako je Kuže nedvojbeno intelektualac, inteligentan i načitan čovjek, ipak se nije na vrijeme sjetio znamenite rečenice iz *Kockara*, djela ruskog velikana Fjodora Mihajloviča Dostojevskog: "Znate li što je najvažnije kada uđete u kockarnicu? Zapamtiti gdje je izlaz." Uzgred, ni Dostojevski ga nije pronašao. Uglavnom, spetljao se on s dečkima koji su se nogometu priklonili iz poslovnih razloga. Kuglice su bile zločeste, pa je u jednom trenutku i obiteljska kuća otišla pod račun.

Postoji li nogometna mafija?

Sigurno. Pa svjedoci smo velike kladioničarske afere koja potresa nogometni svijet. Kako u nogometu ima mnogo novca, tako se oko njega motaju sumnjivi ljudi, koji imaju dodir s pravom nogometnom mafijom. Primjerice, zar Dino Pokrovac, koji je ubijen u mafijaškom obračunu, nije bio zastupnik Nike Kranjčara? A Alen Bokšić, nekadašnji vatreni nogometaš, u poljudskim je hodnicima vidio ljude koji od nogometa jedino žele zaraditi, ne birajući pritom oružje. Nije želio sjediti s obrijanim glavama i gledati u posljednji model Arma-

nijevih ili Policeovih naočala. Nije se želio dovesti u situaciju da s nogometnom mafijom sklapa brak. Jer mu to karakter nikada ne bi dopustio. I zato mi je uvijek bio posebno drag.

Jesu li ideali u nogometu mrtvi?

Želim vjerovati da ipak nisu. Nogomet jest viteško nadmetanje. Na travnjaku se bori jedanaest nogometaša protiv jedanaest. I želja za pobjedom još uvijek prevladava, iako je *fair-play* gotovo izumro. Još uvijek u nogometu ima i poštenih i sredenih odnosa. Volio bih da bude više osoba poput majke slavne engleske braće Charlton. U jednom trenutku karijere dva brata Charltona igrala su odlučujuću utakmicu, u kojoj je Jackiejevoj momčadi trebao bod da bi se spasio, a novinari su pitali majku što bi se dogodilo da se sinovi dogovore. A ona je uzvratila: "Kad bi se to dogodilo, moji sinovi to znaju, vrata mog doma za njih bi bila zaključana."

Namještaju li se utakmice?

Da, i to otkad postoji nogomet. Nekad su se namještale utakmice najčešće zbog rezultatskih interesa. Danas je raširen kladiteljski biznis. U tijeku je jedna velika akcija odgovarajućih institucija Europske zajednice i policije, prema kojoj se istražuje gotovo 80 namještenih utakmica. Ništa se u 18 godina Prve HNL nije znatnije promijenilo. Jednom je Stjepan Spajić, hrvatski Jesús Gil prvi čovjek Hrvatskog dragovoljca, priznao da je uoči dvoboja sa Slavenom Belupom želio podmititi suca Ivana Katušu da sudi pošteno. Rođo je bio kažnjen tako da dvije godine nije smio obavljati funkcije u nogometu, a Katuša je izbačen iz nogometne organizacije doživotno. Poslije je taj slučaj prozvan svijetlim primjerom – Spajić je kupio simpatije, sve to bio je medijski bombon nakon kojega je sve bilo po starom.

Jesu li nogometaši glupi?

Prije bih rekao da su neobrazovani. Gotovo su svi završavali dopisne škole, a dobar ih je dio ostao samo na završenoj osnovnoj školi. Postoje i iznimke, pa je tako današnji izbornik Hrvatske reprezentacije, Slaven Bilić, diplomirao pravo.

Zašto se vole nogometaši i manekenke?

I manekenke i nogometaši uglavnom su neobrazovani jer – kao i nogometaši – manekenke danas već sa šesnaest-sedamnaest počinju svoju profesionalnu karijeru, što im u većini slučajeva oduzima vrijeme za izobrazbu. Nogometaši po stereotipu biraju visoke, mršave, nerijetko zgodne djevojke, a one pak nogometaše koji imaju puno novca. Kod nas ima dosta primjera, najpoznatiji nogometno-manekenski par su Robert Kovač i Anica Martinović, nešto manje Mihael Mikić i Ljupka Gojić. Ili supružnici Drpić. Nijemci, gdje je Drpić igrao prošle sezone, vidjeli su spot u kojem gospođa Celzijus u kožnatom bikiniju jaše s glumcima, čuli za najsočnije odlomke iz "Gole istine", napisali priču o intimnom odnosu sa suprugom podno maksimirskog stadiona, i ja uopće ne sumnjam da će neki njemački nakladnik vidjeti u njoj autoricu talentiranu za pravi bestseller, jer ono što Nives može ispričati o svojim životnim iskustvima ne može smisliti ni najmaštovitiji um nekog pisca.

Zašto uoči utakmica nogometaši moraju apstinirati od seksa?

Pa, tu su podvojena mišljenja. Noć prije same utakmice seks zbog potrošnje energije i umora, kao, nije baš preporučljiv.

JUG
SUJEDENJE
LJEVO

Je li ljubav Dinama i njegova grada nesretna ljubav?

Sve velike ljubavi dijelom su i nesretne. Dinamov navijač nedvojbeno je privržen klubu, voli ga, suosjeća s njegovim porazima, frustriran je dugogodišnjim europskim rezultatskim debaklima. Dinamo su od te famozne 1945. vodili jedan predsjednik države, važni ljudi Udbe, Partija, spretni gradonačelnici, tajkuni, varalice, a eto – već osmu godinu jedan bivši BBB-ovac, prodavač sjedalica i traperica, od 1990. godine i čovjek koji se razumije u pretvorbu, sjedi u Plavom salonu. Sve generacije Dinamovih navijača uglavnom su prosvjedovale, tražile njihove glave. "Uprava odlazi!" – jedan je od najčešćih uzvika na maksimirskom stadionu u ove Dinamove 64 godine postojanja. Danas prkose Mamiću i dio njih će uvijek prema njemu imati okrenut bokser.

Je li Dinamo naš izvozni proizvod?

Ako to gledamo kroz prodaju nogometaša u inozemstvo, tada je Dinamo naš sjajni ino-proizvod. Naime, Zdravko Mamić je u proteklih osam godina prodao gotovo kompletnu nogometnu reprezentaciju Hrvatske, koju danas s manje ili više uspjeha vodi Slaven Bilić. A vrijednost tog posla je gotovo 100 milijuna eura. I zbog toga se Mamić često hvali da je on najbolji poslovni čovjek hrvatskog gospodarstva. Dinamo, nažalost, posljednjih desetljeća u Europu izvozi i puno nogometnog neuspjeha te navijače koji se u gotovo svakom poznatijem europskom gradu brutalno potuku, napadaju građane, civile te uništavaju sve pred sobom.

Dinamo evidentno ima prošlost, ali nikako da dočekamo njegovu budućnost – treba li pokrenuti proces beatifikacije?

Pa mnogi vole reći da je Dinamo svetinja. Postoji i jedan veliki transparent koji često visi na maksimirskom sjeveru, na kojem upravo to piše ispod grlatih BBB-a. Neumjesno je crkvu, svevišnjeg i Dinamo stapati u istu rečenicu.

Treba li donijeti Zakon o zaštiti imena i lika Zdravka Mamića?

Ne, nego se jedno moralno društvo treba zalagati da nikada više netko poput Zdravka Mamića ne bude čelnik nogometnog kluba. Dinamov je izvršni dopredsjednik u strukturi kluba nedodirljiv jer su ljudi koji vole lik i djelo prvog Dinamova operativca u Skupštini. A kako nije vlasnik kluba, jer to po ovdašnjim zakonima ne može biti, Zdravko Mamić vodit će klub dok netko "gore" ne odluči drukčije. Javio mi se jedan dobro upućen dinamovac te šapnuo scenarij Mamićeva odlaska: sastat će se premijer, zagrebački gradonačelnik, a predstavu će režirati čovjek koji je od Kerempuha stvorio zagrebački Broadway. To je jedan od mogućih scenarija, no svakako da Maminja niz maksimirske stuba mogu gurnuti samo politički moćnici. Iako je Zdravko velika riba, on je samo jedan od plivača u ovom velikom akvariju. No nije do kraja neovisan. Dok ima novca, dok ijedna gradska kuna, ijedna državna lipa dolazi u Maksimir, ne može Zdravko Mamić u ring s do kraja spuštenim rukama poput Claya.

Čega se dinamovci odriču u korizmama?

U tom milosnom razdoblju u kojem se postom, pokorom, molitvom i djelima bratske ljubavi obnavljamo u vjeri, Mamić se itekako odricao. Tako se uglavnom odricao trenera. U svojih devet godina stolovanja u Maksimiru Mamić je promijenio petnaest trenera. Za

usporedbu, slavni Liverpool, koji ove godine slavi 117. rođendan, vodilo je samo sedamnaest stratega u cijeloj njegovoj povijesti. Najavio je Mamić i da će se njegovi igrači morati odreći trećine svojih ugovorenih plaća. Teško će mu to pasti jer je tim poluigračima nabio plaće kao da igraju u Ligi prvaka. Sad ga igrači drže za gušu, pa će sljedeći put, ako bude imao priliku, morati kod sklapanja ugovora biti mudriji. Dinamovi navijači se u doba korizme posljednjih godina uglavnom nemaju čega odreći. Prije Uskrsa Dinamo je već prvak, a europsko proljeće je samo san.

Jesu li navijači jedinstveni?

Dio ogorčenih Dinamovih navijača voli kada ništa ne štima, kad vlada anarhija. Žestoki Dinamovi navijači posljednjih su godina slušajući repere Stoku i Nered krivo očitili poruku njihovih imena – umjesto dobre poruke njihovih pjesama. Ponašaju se kao stoka, sijući nered. To je obični huliganizam. Nije rijetkost da za jedan klub navijaju ljudi koji se međusobno tuku ili ne podnose. Često i klupski čelnici odaberu jednu skupinu navijača, pa njome manipuliraju.

Zašto su navijači nacionalisti, nasilnici, ženomrsci?

Najmanje su ženomrsci. Puno je više nasilja nad ženama u braku. Biti navijačem Dinama u bivšoj državi podrazumijevalo je da si Hrvat. A kako su se glavne nogometne bitke vodile protiv Partizana i Crvene zvezde, srpskih klubova, pjevale su se hrvatske pjesme, hrvatska himna, a 13. svibnja 1990. godine mnogi drže početkom Domovinskog rata.

Tko piše stihove navijačkih pjesama?

Uglavnom navijači sami, nerijetko duhovite osobe.

Dobivaju li navijači kakvu lovu za navijanje?

Ima i toga. Ali ne dobivaju novac da bi navijali za svoj klub, nego da ne bi napadali klupske čelnike.

Koliko je država izgubila neodlaskom hrvatske nogometne reprezentacije na SP?

Izgubila je desetak milijuna eura izravne zarade za HNS. A neizravne – prihodi od TV-prava, potencijalnih turneja reprezentacije, prodaje suvenira, itd., možda i do milijardu. Tako se, recimo, u vrijeme velikih utakmica samo prodaja piva poveća za sedamdeset posto, pa onda promet u kafićima, restoranima brze hrane i supermarketima... Čak je i učinkovitost radnika u tvrtkama veća ako je nogometno ozračje pozitivno. A gdje su još turističke agencije, medijske kuće, marketinške agencije itd. Bit će oni u 2010. svi na gubitku, jer Euro i SP odavno su postali ogroman biznis. Uz nogomet se puno toga može prodati, otvaraju se i nova radna mjesta. I zato je nogomet mnogo više od sporta.

Da li bi bilo moralno da je Slaven Bilić nakon neodlaska na SP podnio ostavku?

Nema dvojbe da je morao dati svoj mandat na raspolaganje. Nekoliko dana nakon kraha priznao je da je kriv, ali ipak je ostao na mjestu izbornika reprezentacije. Njegova pozitivna karizma umnogome je odredila mišljenje čelnih ljudi HNS-a, koji su mu dali novi dvogodišnji mandat. Bio sam za njegov odlazak jer sam takav stav zauzeo i prema Mirku Joziću, Otti Bariću i Zlatku Kranjčaru.